

AİLE HEKİMLERİNE YÖNELİK MERS-COV BİLGİ NOTU

Coronavirüsler ülkemizde de insanlarda dolaşımda olan HCoV-229E, HCoV-OC43, HCoV-NL63 ve HKU1-CoV alt tipleri ile çoğunlukla soğuk algınlığına sebep olan virüslerdir. Ancak SARS Coronavirüs'ün (SARS-CoV) sebep olduğu SARS (Şiddetli Akut Solunum Yetmezliği Sendromu) gibi, çok daha ciddi solunum yolu hastalıklarına da sebep olabilmektedirler. SARS-CoV 21. Yüzyılın ilk uluslar arası sağlık acil durumu olarak 2003 yılında daha önceden bilinmeyen bir virüs halinde ortaya çıkmıştı ve yüzlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştu. Yaklaşık 10 yıl sonra Coronavirüs ailesinden, daha önce insan ya da hayvanlarda tespit edilmemiş olan MERS-CoV (Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus) Eylül 2012'de insanlarda ilk defa Suudi Arabistan'da tanımlanmıştır. SARS Coronavirüsü ile uzaktan bağlantılı olmasına rağmen, yaşanmış olan SARS tecrübesinden ötürü endişe oluşturmuştur. Ağustos 2015 itibariyle MERS-CoV, SARS'tan farklı olarak kolaylıkla veya sürekli olarak insanlar arasında yayılmamaktadır ancak kısıtlı ve devamlı olmayan bir yolla insandan insana bulaşabilmektedir.

MERS vaka sayıları ve vaka tespit edilen ülkelerin sayıları artmaya devam etmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre 11Eylül 2017 tarihi itibariyle dünya genelinde tespit edilmiş olan MERS vaka sayısı 2079'dur ve bu hastalardan 722'si hayatını kaybetmiştir. Tespit edilen vakaların büyük çoğunluğu Suudi Arabistan'dan bildirilmiştir, ayrıca Birleşik Arap Emirlikleri, Güney Kore, Katar, Ürdün, Umman, Kuveyt, Mısır, İngiltere, Almanya, Fransa, Yunanistan, İtalya, Tunus, Malezya, Filipinler ve Amerika Birleşik Devletleri'nde de MERS vakaları tespit edilmiştir

Ülkemizde 11 Eylül 2017 tarihine kadar olası MERS vaka tanımına uyan 2737 numune alınmış ve incelenmiştir. Ekim 2014 tarihinde bir kesin MERS vakası tespit edilmiştir. MERS tanısı konulan vatandaşımız, hac veya umre ziyaretçisi olmayan, Suudi Arabistan'da çalışan, hastalık belirtileri ortaya çıktıktan sonra Türkiye'ye gelen bir vatandaşımızdır.

Ülkemizde uyguladığımız, Bilim Kurulu tarafından oluşturulan, olası ve kesin vaka tanımları aşağıda sunulmuştur. Olası vaka tanımına uyan tüm vatandaşlarımızdan numune alınmakta ve MERS-CoV açısından incelenmektedir.

Olası Vaka: Akut ciddi solunum yetmezliği ve/veya akciğer infiltrasyonları olan ve vaka görülen ülkelere* son 14 gün içerisinde seyahat öyküsü bulunan ve/veya vaka görülen ülkelere seyahat öyküsü bulunan bir kişiyle seyahat dönüşünden sonraki 14 gün içerisinde yakın temasta bulunup semptomları bu temastan sonraki 14 gün içerisinde gelişen kişiler.

*Vaka görülen ülkeler THSK web sayfasında yayınlanmaktadır.

Kesin Vaka: Olası vaka tanımına uyan olgulardan laboratuvar yöntemlerle MERS-CoV saptanan olgular.

Sağlık çalışanlarımız birçok insanı etkileme potansiyeli olan MERS-CoV'e karşı aşağıda belirtilen güncel bilgileri göz önünde bulundurmalı ve tedbirli olmalıdır:

- Özellikle, iki önemli nozokomiyal salgının gerçekleştiği Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde olmak üzere, 2014 yılı Mart ayının ortasından itibaren vaka sayılarında belirgin bir artış olmuştur.

- Mayıs 2015 tarihi itibariyle ise bu artış Güney Kore'de de gözlenmiştir ve şu ana kadar Orta Doğu dışında gözlenen en büyük salgın olarak bildirilmiştir.

- Enfeksiyona toplumdan yakalanan vaka sayılarında da artış olmuştur. Bu vakaların daha önceden doğrulanmış bir MERS-CoV vakası ile teması olmayıp bazılarının develer ile temas öyküsü vardır.

- Sekonder vakaların da büyük çoğunluğu sağlık çalışanları olup bu kişiler hastalığa sağlık kuruluşlarında yakalanmıştır. Bunun yanı sıra sağlık personeli olmayanlarda da hastane kaynaklı enfeksiyonların olduğu düşünülmüştür. **Bu nedenle sağlık hizmeti sunulan her yerde enfeksiyon kontrol önlemlerine dikkat edilmelidir.**

- Bu güne kadar geniş çapta bir aile içi vaka kümelenmesi görülmemiştir.
- İnsandan insana bulaşma olduğu durumlarda bulaşma süregenleşmemiştir.
- Develerin hastalığın primer kaynağı olduğundan şüphelenirse de hastalığa yakalanmanın direkt ve indirekt olarak hangi yollarla gerçekleştiği tam olarak bilinmemektedir. Enfeksiyon kaynağını tespit etmeye yönelik araştırmalar devam etmektedir. Son çalışmalar, develerin MERS-CoV'un primer kaynağı olduğu ve diğer çiftlik hayvanlarının hastalıkla ilişkili olmadığı görüşünü desteklemektedir.

- Virüsün nasıl bulaştığı tanımlanıncaya ve gerekli önlemler alınıncaya kadar yeni bireylerin enfekte olma riski devam etmektedir.

- Turistlerin, seyahat edenlerin, misafir işçilerin, hacı adayları ve Umre ziyaretçilerinin; virüsün hayvansal ya da çevresel kaynağına maruz kalması ya da doğrulanmış bir vaka ile teması olması veya hastane başvurusu gerekmesi durumunda virüsü hastanede alarak hastalığa yakalanmaları olasıdır. Bu şekilde hastalanan vakaların daha fazla vakaya neden olup olmaması hekimlerin hastalığı çabuk tespit etme, tanı koyma ve uygun enfeksiyon kontrol önlemlerini uygulamalarına bağlıdır.

- Tüm vakaların Orta Doğu ile bir bağlantısı vardır. Orta Doğu ülkeleri dışından bildirilen vakaların ya Orta Doğu bölgesine yakın zamanda bir seyahat öyküsü ya da hastalığa Orta Doğu bölgesinde yakalanan bir kişiyle temas öyküsü vardır.

- Hastalık genel olarak ateş, öksürük, nefes darlığı ve solunum sıkıntısı ile birlikte ortaya çıkan akut ciddi solunum yolu hastalığı tablosu şeklinde görülmektedir. Vakaların çoğunda pnömoni görülmüş olup, bir kısmında da diyare gibi gastrointestinal bulgular görülmüştür. Hastalık immün sistemi baskılanmış kişilerde atipik bir klinik seyir gösterebilmektedir. Hastalığa dair şu ana kadar elde edilmiş olan bilgiler bildirilen vakalardan elde edilmiştir ve yeni vakalarla beraber virüs hakkında bilgiler de değişecek ve artacaktır. Dünya Sağlık Örgütü tanı konulabilmesi için balgam, endotrakeal aspirat ve bronkoalveoler lavaj gibi alt solunum yolu örneklerinin alınmasını şiddetle önermektedir. Olası vakalardan alt solunum yolu numunesi alınmalıdır.

- Hastalığın inkübasyon süresi 2-14 gündür.
- Hastalığın enfektivite periyodu bilinmemektedir ancak hastalar belirtilerinin geçmesinden sonra da virüsü bulaştırabilirler. Virüsü alan kişiler, inkübasyon süresi boyunca

bulaştırıcı değildir, semptomların başlaması ile birlikte bulaştırıcılık başlamaktadır. Asemptomatik vakaların bulaştırıcı olmadığı düşünölmektedir.